

TRANSFORMATIE

TUSSEN TIJDS 33

TIJDSCHRIFT VOOR PROFESSIONELE VERZORGERS OP HET GEBIED VAN ZINGEVING EN LEVENSBESCHOUWING

inhoud

3 Kort 4 Transitie door nieuwe verbindingen 7 Kunstexpress 8 De stap naar zeer zelfstandige professional 11 Het leven van alledag 12 Luisteruur 13 www.tips 14 Symposium: geestelijk verzorger als ondernemer 15 Een wereld van betekenis 18 Geestelijk verzorger nieuwe stijl 19 Up to date: boeken, muziek & films 22 Scholing & vorming 23 Beweging 3.0 26 Nieuws van de WGV 27 Nieuws van de RING 28 Nieuws van Sing 29 Volgend nummer: beeldvorming

TUSSENTIJD 33 * ZOMER 2015 * THEMA: TRANSFORMATIE

HOOFDREDACTIE: MARLEEN KREMERS

EINDREDACTIE: MAJA NIEUWENHUIS, JOHAN VLAAR.

REDACTIE: ELLEN KRUYT.

MEDEWERKERS AAN DIT NUMMER: JANINE STEENBERGEN, ETJE VERHAGEN, MARTINE VONK, CARLO LEGET, SUZETTE VAN IJSSEL, ALY MEIJER.

OPMAAK: ELKE SWART

REDACTIEADRES: VAN GOGHSTRAAT 17,
1701 JN HEERHUGOWAARD
TEL. 06 - 11478373
JOHAN.VLAAR@ZONNET.NL

TUSSENTIJD VERSCHIJNT VIER KEER PER JAAR. DE AUTEURS ZIJN PERSOONLIJK VERANTWOORDELIJK VOOR HUN BIJDAGEN. PLAATSING VAN EEN ARTIKEL IMPLICEERT NIET PER SE, DAT DE REDACTIE HET MET DE INHOUD DAARVAN EENS IS. OVERNAME VAN ARTIKELEN ALLEEN MET BRONVERMELDING EN NA TOESTEMMING VAN DE REDACTIE.

INLEVERDATUM KOPIJ VOLGENDE NUMMER:
15 SEPTEMBER 2015

VGZVZ+

PLATFORM VOOR PROFESSIONELE WERKERS
OP HET GEBIED VAN ZINGEVING EN
LEVENSBESCHOUWING

TUSSENTIJD IS EEN UITGAVE VAN DE VGVZ+ EN HEEFT EEN ONAFHANKELIJKE REDACTIE. TUSSENTIJD WAS EEN TIJDSCHRIFT VAN DE VGV ALBERT CAMUS, VOORMALIG PLATFORM VOOR PROFESSIONELE WERKERS OP HET GEBIED VAN ZINGEVING EN LEVENSBESCHOUWING. LEDEN VAN DE VGVZ+ ONTVANGEN TUSSENTIJD PER E-MAIL. HET ABONNEMENT IS BIJ HET LIDMAATSCHAP INBEGREPEN. AAN UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN WORDT EEN DIGITAAL EXEMPLAAR TER BESCHIKKING GESTELD. INDIEN U GEEN LID WILT WORDEN MAAR WEL TUSSENTIJD PER E-MAIL WILT ONTVANGEN DAN KUNT U EEN DIGITAAL ABONNEMENT NEMEN: JOHAN.VLAAR@ZONNET.NL

PLATFORM VOOR PROFESSIONELE WERKERS OP HET GEBIED VAN ZINGEVING EN LEVENSBESCHOUWING

OPROEP

Op 12 februari 2015 is de RING-GV formeel opgericht. De Raad maakt het mogelijk om niet-gezonden geestelijk verzorgers te toetsen voor een bevoegdverklaring. De voormalige VGV-Albert Camus heeft ook hiervoor gestreden om dit mogelijk te maken. Nu dit een feit is kunnen niet-gezonden geestelijk verzorgers zich aanmelden voor deze toetsing. Voor meer informatie zie de website van de RING-GV: <http://www.ring-gv.nl>
 Voor oud leden van de VGV Albert Camus geldt een aantrekkelijke korting om toetsing mogelijk te maken.

REDACTIE

De redactie van Tussentijds is op zoek naar een nieuw redactielid. Cisca Peters heeft aangegeven te stoppen met haar redactiewerkzaamheden. Als redactie vinden we dit jammer, maar er is begrip voor haar besluit. We willen Cisca bedanken voor haar inzet en betrokkenheid voor de totstandkoming van het blad Tussentijds! Geïnteresseerden om het redactieteam te komen versterken kunnen contact opnemen met de redactie: johan.vlaar@zonnet.nl

ONDERZOEK

De redactie wil in Tussentijds graag aandacht besteden aan scripties van hbo en universitair afgestudeerden. Het zou jammer zijn als dit onderzoek na het afstuderen in een ladekast verdwijnt en er niets meer mee gedaan wordt. Beroepsgeenoten kunnen er hun voordeel mee doen, het kan blik verruimend en inspirerend werken. Afgestudeerden die een verslag willen schrijven over hun onderzoek kunnen contact opnemen met de redactie: johan.vlaar@zonnet.nl

NETWERKEN

Duurzame sociale netwerken zijn onontbeerlijk bij de uitvoering van de WMO. Daarom start een aantal gemeenten in Overijssel samen met zorgaanbieders een onderzoek naar de rol van informele netwerken voor mensen met een verstandelijke of psychische beperking. Het onderzoek wordt uitgevoerd door De WMO Werkplaats Zwolle (Hogeschool Viaa) en de Universiteit voor Humanistiek. Met de resultaten ervan kunnen gemeenten en zorgaanbieders het WMO-beleid de komende jaren verder ontwikkelen.

De overdracht van verantwoordelijkheden van zorg naar de gemeenten houdt zowel de geestelijk verzorger als inwoners van alle gemeenten in de greep van zoeken en heroriënteren. De financiële verschuiving van budgetten heeft effect op de dienstverlening én bedrijfsvoering van diverse zorgaanbieders.

De ZZP'er, maar ook de geestelijk verzorger/begeleider in de zorgsector, bezint zich op het aanbod van de instelling in het kader van bovengenoemde beweging. Daarnaast is reflectie op het aanbod in een veranderende levensbeschouwelijke en religieuze context ook noodzakelijk. Zoeken naar andere manieren van het organiseren en financieren van hulp en begeleiding en naar andere manieren om behulpzaam te kunnen (blijven) zijn aan onze cliënten. Het vraagt van ons als professionals om

VAN DE REDACTIE

een andere houding en werkwijze. Vanzelfsprekendheden in ons werk vervallen of worden op z'n minst onder druk gezet. De zoektocht naar passende antwoorden gaat met vallen en opstaan; de veranderingen raken meerdere dimensies van het functioneren. We richten ons op het continueren van ons aanbod en proberen andere samenwerkingsverbanden aan te gaan. Daarnaast leren we naast de taal van het hart met die van de zakelijke wereld te combineren. Met elkaar dragen we de verantwoordelijkheid voor het welslagen van al deze inspanningen. Van de zoektocht vanuit diverse invalshoeken wordt in dit nummer verslag gedaan. Namens de redactie wens ik ons allen toe, dat de bijdragen aanzetten tot meer inzicht, of dient als stimulans tot het volhouden in de zoektocht! [Ellen Kruyt](#)

TRANSITIE DOOR NIEUWE VERBINDINGEN

MARTINE VONK WERKT ALS LECTOR ETHIEK EN TECHNOLOGIE BIJ SAXION IN DEVENTER/ENSCHEDÉ. ZE HOUDT ZICH BEZIG MET DE VRAAG WAT DE IMPACT IS VAN TECHNOLOGIE OP MENS EN SAMENLEVING. HOE KAN TECHNOLOGIE ZO WORDEN INGEZET DAT HET BIJDRAAGT AAN KWALITEIT VAN LEVEN VAN MENS EN NATUUR?

Deze week zat ik in hartje Amsterdam in een tijdelijke Melksalon. Met boeren, ontwerpers, medewerkers van Campina en verschillende 'gewone consumenten' dachten we na hoe we in de melkketen meer vanuit waarden kunnen werken. De eerste uitdaging was elkaars taal te begrijpen en de tweede om het taaie systeem uiteen te rafelen. Beide bleken nog niet eenvoudig. Wie draagt waar verantwoordelijkheid? Wie kan iets veranderen? Dit zien we op veel plekken in onze samenleving. Doordat we ons economisch systeem hebben geglobaliseerd is het steeds onduidelijker wie

waar verantwoordelijkheid voor draagt. Het streven naar zoveel mogelijk efficiëntie in productketen heeft geleid tot enorme groei van onze welvaart, maar heeft een deel van de rekening elders neergelegd: bij mensen die onder het minimumloon worden betaald in fabrieken en bij het milieu dat eronder leidt. Het is voor de individuele consument bijna onmogelijk geworden om zijn verantwoordelijkheid te nemen, omdat het economische systeem zo taaie en log is geworden en met zijn dynamiek de status quo in stand houdt. Natuurlijk kan de consument kiezen voor eerlijke koffie en een eco-katoenen spijkerbroek, maar

het systeem veranderen lijkt vrijwel onmogelijk. Voor sommigen leidt dat dan ook tot gevoelens van machteloosheid en frustratie.

Haalbaar en hoopvol idealisme

We zien ook een andere beweging ontstaan. Daar is de bijzondere ontmoeting in de Melksalon een voorbeeld van. Waar verandering van het systeem zelf, via de oude vanzelfsprekende manieren, nauwelijks mogelijk lijkt, zien we dat mensen weer nieuwe netwerken gaan vormen rond gedeelde waarden en doelen en werken aan hoopvolle en haalbare activiteiten binnen dat com-

plexe geheel. De boer, de ontwerper en de consument zoeken elkaar op. Wat drijft hen? Kan deze beweging van nieuwe netwerken wel leiden tot een diepgaande transitie van onze samenleving? In hoeverre dragen deze initiatieven werkelijk bij aan een leefbaarder en duurzamer wereld?

In deze nieuwe netwerken gaat het om kleinere en haalbare idealen. De abstracte verhalen rond klimaatverandering en oneerlijke handel zijn te groot en geven een gevoel van onmacht. Mensen worden weer enthousiast van kleine en realiseerbare activiteiten, zoals deelauto's in de wijk, volkstuinten (er zijn wachtlijsten), kledingruilfeesten of AirBnB. Mensen zoeken naar wat herkenbaar en bereikbaar is. Ze willen niet horen wat ze niet moeten doen, ze willen horen wat ze wel kunnen doen. Dat zet hen in beweging. De zingeving zit in de

IN DEZE NIEUWE NETWERKEN GAAT HET OM KLEINERE EN HAALBARE IDEALEN.

haalbare doelen, omdat mensen weten dat ze niet alles kunnen veranderen, maar wel iets.

Om een mooi voorbeeld te noemen: de dames achter Kromkommer ontfermen zich over afgekeurde groenten en maken soep van doorgedraaide partijen. Hun motivatie luidt: “Geschokt door de hoeveelheden goed eten die worden weggegooid – en gedreven om de wereld ietsje mooier, beter en leuker te maken – besloten we onze tanden te zetten in voedselverspilling.” Ze vormen een ‘Kromcommunity’ van “iedereen die ook vindt dat ‘krom het nieuwe recht’ is.” Dit is de nieuwe beweging: ze wijzen op fouten in het systeem en komen met een positief alternatief. Het zal niet de hele keten veranderen, maar laat wel zien dat het anders kan.

Drijvende motieven

Mensen willen meer zeggenschap en autonomie. Zij wachten niet langer tot grote organisaties de lead nemen en gaan zelf aan de slag. Zo komen lokale energiecoöperaties van de grond. Activiteiten hoeven niet altijd iets op te leveren in financiële zin, het gaat ook om voldoening, goede relaties, plezier en zingeving. De ‘Trendrede 2015’ somt een aantal waarden op die mensen van betekenis vinden: “duurzaamheid, menswaardige pro-

porties, holisme, individuele autonomie, connectiviteit, betekenis delen, circulair denken en doen.”

Hiermee samenhangend zien we dat ‘status’ langzaam verschuift naar andere dingen dan veel geld verdienen

en een grote auto rijden. In Amsterdam is de afgelopen 10 jaar het percentage autobezitters tussen de 18 en 29 jaar gedaald van 24% naar 16%. Nu is het in hartje Amsterdam veel te duur om een auto te hebben en het is een ramp om te parkeren, maar het gaat ook om iets anders. De groep mensen die hun status niet laat hangen van veel, groot en glimmend groeit. Er is, met name in steden, een omslag gaande waarbij je niet langer alles hoeft te bezitten, zolang je er maar toegang toe hebt.

Nieuwe economische modellen

Daarmee komen we op een ander aspect wat sterk aan het veranderen is: de economische modellen waarmee we werken. Naarmate de samenleving rijker wordt, wordt de immateriële beloning belangrijker. Mensen helpen elkaar omdat dat voldoening geeft, nieuwe relaties oplevert of gewoon omdat ze dat leuk vinden.

Er ontstaan nieuwe manieren om waarde toe te kennen aan producten en diensten. Een spannende nieuwe manier van factureren is ‘waardebepaling achteraf’. Dit gebeurt nu nog voornamelijk in de creatieve sector en in dienstverlening. De klant mag achteraf zelf bepalen wat hij de dienst waard vindt. Hiermee verschuift de waarde van ‘uurtje factuur-tje’ naar de werkelijke impact van het geleverde op mensen en op processen

en het verandert ook de relatie tussen opdrachtgever en –nemer. Deze wordt veel persoonlijker.

Een ander voorbeeld is crowdfunding. Mensen investeren in een product, waardoor het mogelijk wordt dit te produceren. Waar een bank niet altijd opstaat voor een lening, maakt een groot aantal particulieren samen dit wel mogelijk. Een succesvol voorbeeld is de Waku Waku, een lamp op zonne-energie die via crowdfunding in no time voldoende middelen had opgehaald om de productie ervan te starten. Een derde voorbeeld is de ‘peer to peer’ economie. Mensen kopen hun producten (vrijwel) direct van de producent, zonder al te veel tussenhandel. Ze zoeken naar meer zeggenschap en directere relaties, georganiseerd in nieuwe ‘communities’ die het grotere systeem omzeilen. Internet speelt hierbij een grote rol. AirBnB en Couchsurfing verzorgen direct contact tussen klant en verhuurder van kamers, zodat ze zelf geen hotel meer hoeft te onderhouden. Via Thuisafgehaald worden de meeste maaltijden verkocht, zonder dat ze zelf een restaurant beheert.

Voldoende voor transitie?

Is deze nieuwe beweging naar concrete en haalbare idealen, lokale producten en waardebeoordeling achter-

af voldoende om duurzaamheid en rechtvaardigheid te realiseren? Want hoe hip ook, de milieudruk neemt nog altijd toe. Het 'oude' politieke en economische systeem is taai. Verandering van dit systeem vraagt om reflectie en realiteitszin. Oude machten en structuren verdwijnen nooit vanzelf. Om deze om te buigen naar een systeem dat de menselijke maat en de draagkracht van de aarde als uitgangspunt neemt, is een transitie van mensen zelf nodig. De verandering moet in de eerste plaats van binnen plaatsvinden. De korte termijn focus op winst voor aandeelhouders moet vervangen worden door waardegericht werken.

De nieuwe netwerken helpen om die waarden vorm te geven en laten zien dat als je het met elkaar doet, de impact groot is. Het kleine krijgt invloed omdat het in een groter kader staat. Dat is precies het gevoel waar internetplatforms als Nudge (www.nudge.nl) op wijzen. Ieder draagt zijn deel bij en samen is het groot. Er is ruim-

te om nieuwe dingen uit te proberen en te zoeken naar nieuwe wegen. Ook de transitiebeweging van Jan Rotmans en organisaties als Urgenda zijn hoopvolle bewegingen.

Commitment

De nieuwe netwerken veranderen mensen. Of het ook voldoende is om een maatschappelijke verandering teweeg te brengen, zal mede afhangen van drie punten. Ten eerste is commitment nodig. Commitment maakt dat een netwerk een gemeenschap wordt. Zolang netwerken vrijblijvend zijn, blijft de transitiekracht beperkt. Een netwerk kun je gemakkelijk verlaten. Zeker de digitale netwerken kunnen heel vrijblijvend zijn. Commitment betekent dat je voor langere tijd je wilt verbinden aan een doel en groep mensen, om het samen mee te realiseren. Die gemeenschap is tegelijkertijd de drager om het ook vol te houden en gefocust te blijven op de reden waarom je doet wat je doet.

Ten tweede is doorzettingsvermogen nodig. De werkelijkheid is taai, syste-

men veranderen maar heel langzaam. Transitie vraagt heel veel doorzettingsvermogen. Een mooi voorbeeld daarvan vind ik Willem&Drees, die werken aan een distributiesysteem om producten zoveel mogelijk in de eigen regio af te zetten. Dat is taai werk, dat zeker in het begin voor de initiatiefnemers nauwelijks iets heeft opgebracht. Ook hebben ze concessies moeten doen en is de 'eigen regio' soms de andere kant van het land. Het vraagt tijd om het systeem te veranderen en gaat meestal met kleine stappen. Maar beter het ideaal voor een klein deel gerealiseerd dan helemaal gestopt. De slagingskans van initiatieven als Willem&Drees hangt af van consumenten die doorzetten en hen blijven steunen.

Ten derde gaat het om diepgaande verandering. Verandering van het systeem begint bij transformatie van het individu, van binnen. Transitie gaat verder dan het installeren van drie zonnepanelen op het dak. Het vraagt een totaal andere visie op consumeren, samenleven en

wat we werkelijk nodig hebben. Het gaat om de vraag welke waarden we werkelijk van belang vinden en hier ook naar leven. Een verandering van kwantiteit naar kwaliteit, van massaproductie naar het toekennen van echte waarde aan producten en diensten. Een transitie waarbij de menselijke maat en de draagkracht van de aarde uitgangspunt zijn.

Een spannende vraag vind ik of we het aandurven de transitie op beide niveaus te laten gebeuren: in het economische systeem en van binnen. Om beide transities vorm te kunnen geven en vooral ook vol te houden hebben we een gemeenschap nodig, om de zin erin te houden. Letterlijk.

DIT ARTIKEL IS EEN BEWERKING VAN DE STOUTENBURGLEZING 2014: 'DE TRANSITIEKRACHT VAN NIEUWE GEMEENSCHAPPEN'

BEELD: HUGO SIMBERG

KUNSTEXPRESSES

DE STAP NAAR
ZEER ZELFSTANDIGE
PROFESSIONAL – ZZP

DOOR: SUZETTE VAN IJSSELDER

In juli 2007 promoveerde ik op een onderzoek aan de Universiteit voor Humanistiek naar de rol van spiritualiteit in het leven en werk van humanistisch geestelijk raadslieden. Vanwege hardnekkige RSI klachten was ik ruim over mijn aanstellingstijd heen en zat maanden voor mijn promotie al helemaal zonder inkomen of zicht op een vaste baan. Op dat moment besloot ik eigen bedrijf op te zetten en daar heb ik nooit spijt van gehad. Ik heb mij bij de kamer van koophandel en de belastingdienst in laten schrijven als zzp'er op het gebied van onderwijs, onderzoek en geestelijke verzorging.

In eerste instantie gaf ik vooral les aan ouderen, via HOVO instellingen, met cursussen als: 'spiritualiteit en het dagelijks leven'; 'spirituele levenskunst'; 'inzicht in intuïtie'. Al snel kwam van cursisten de vraag om in een persoonlijk gesprek verder van gedachten te wisselen. Zo ontstond heel organisch mijn eigen praktijk als geestelijk verzorger. De gesprekken vonden doorgaans bij mij thuis plaats in de huiskamer, soms lopend langs de Kromme Rijn, maar ik zocht iemand ook wel eens thuis op. Vanwege mijn vele andere werkzaamheden heb ik deze situatie een paar jaar zo gelaten. Informeel, geen website, geen bedrijfsnaam, en geen vast tarief.

SUZETTE VAN IJSSEL
STUDEERDE VROUWENSTUDIES
GEESTESWETENSCHAPPEN AAN DE UU
EN PROMOVEERDE IN 2007 AAN DE
UNIVERSITEIT VOOR HUMANISTIEK OP
ONDERZOEK NAAR SPIRITUALITEIT,
HUMANISME EN HUMANISTISCH
GEESTELIJK RAADSWERK. ZIJ IS EEN
VAN DE INITIATIEFNEMERS VAN
ZININUTRECHT.NU; COÖRDINATOR
VAN DE VAKGROEP GEESTELIJK WERK/
SPIRITUAL CARE BIJ DE NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR PSYCHOANALYSE; LID
VAN DE TOETSINGSCOMMISSIE VAN RING-
GV EN LID VAN DE VELDADVIESRAAD
VAN DE FACULTEIT DER
GODGELEERDHEID, VRIJE UNIVERSITEIT.

Het opzetten van mijn eigen praktijk

Via via kreeg ik echter ook steeds meer jongeren op mijn pad. De vragen waren anders, de begeleiding vereiste meer psychologisch inzicht en de vrijwillige bijdrage werd significant minder. Niet dat mij dat in eerste instantie veel uitmaakte. Als jongere heb ik zelf geestelijk gezien erg in de knoop gezeten en eigenlijk nooit goede hulp weten te vinden, waardoor ik veel langer heb moeten dwalen dan had gehoeven. Nu in staat zijn andere kwetsbare jongeren bij te staan was beloning genoeg.

Maar gaandeweg ging het feit dat andere werkers in de geestelijke gezondheidszorg ruim voor hun diensten worden vergoed steeds onjuister te voelen. Langzaam maar zeker besloot ik mijn eigen praktijk serieus te gaan nemen en ook een aantal zakelijke stappen te nemen. De eerste stap die ik nam was lid worden van het Werkverband Voor Vrijgevestigd Geestelijk Verzoekers (WVGV). De tweede stap was een bedrijfsnaam verzinnen en een bijbehorende domeinnaam te registreren. De derde stap was zoeken naar een vorm van vergoeding door verzekeraars. De vierde was verhuizen naar een groter huis met een extra kamer als praktijkruimte.

De zoektocht naar vergoeding

Door mijn lidmaatschap van het WVGV

leerde ik ervaren collega's uit het hele land kennen en van hen heb ik veel geleerd over hoe je zakelijk te werk gaat. Zo ben ik lid geworden van het NVPA, vooralsnog naar mijn weten de enige manier waarop geestelijke verzorging vergoed wordt door ziektekostenverzekeraars. Weliswaar in aanvullende verzekeringspakketten die door de jaren heen steeds meer worden uitgekleeft, maar toch. Het is een van de manieren om om te gaan met de tussen extramurale GV en betaald worden. Hoe kun je nu aan liefdewerk een prijskaartje hangen? Intramuraal heb je daar geen last van. Je wordt goed betaald, maar hoeft daarvoor niet je hand op te houden bij degene tot wie je je verhoudt. In een eigen praktijk wel. Als je – zoals ik – het liefst werkt voor mensen in kwetsbare posities dan wordt die spanning nog eens opgevoerd. Mij heeft het geholpen te weten dat mensen met weinig inkomen beroep kunnen doen op hun verzekering. In de maand december heb ik dan ook veel cliënten advies gegeven over welke verzekering voor hen het beste zou zijn.

Hoe zal ik mezelf eens noemen?

Zolang ik de GV ken, zo lang ken ik ook al de discussies rondom de naam. Moet je het verzorging noemen of

beter begeleiding? Of kun je niet beter helemaal een andere term nemen? Lifecoach, zingevingcoach, zingevingconsulent, existentieel therapeut, brrrr. Op mijn praktijk-bordje buiten staat 'spiritueel geestelijk begeleider' en op mijn facturen heb ik er 'geestelijk raadvrouw' van gemaakt. Ook ik ben een tijdje zoekende geweest.

De stap naar het verzekeringsgeld – het NVPA – is al met al een stap met gemengde gevoelens. Want in wezen moet je je identiteit als geestelijk verzorger inruilen voor die van psychosociaal therapeut. Bij de behoorlijk strenge screening voor het NVPA lidmaatschap moet je aantonen dat je een therapeutisch denkkader hanteert, dat je diagnoses stelt en behandelplannen hanteert. Voor mij enorm slikken. Een groot deel van mijn liefde voor en geloof in de geestelijke verzorging draait om het juist niet therapeutisch denken en handelen. Dat wil niet zeggen dat er geen therapeutische werking vanuit gaat. Juist wel. Dat is de paradox. Tegelijkertijd zie ik wel dat deze professionaliseringsstap voor geestelijk verzorgers ook een goede kant heeft, want ik kom vaak geestelijk verzorgers tegen die helemaal niet helder hebben wat ze nu eigenlijk doen. Ja, 'present zijn' en 'ik ben mijn

eigen methodiek'. Wil je in deze tijd – waarin je niet meer kunt terugvallen op gedeelde religieuze verhalen en spirituele bronnen – verder komen met je vak, dan moet je iets anders kunnen vertellen. Ik heb het 'therapeut' zijn geaccepteerd sinds ik een cliënt had die mijn 'ik ben niet jouw therapeut maar een medemens met meer levenservaring' en mijn 'dit is geen therapie maar een goed gesprek' steevast negeerde door over 'mijn therapeut' en 'mijn therapie' te blijven praten. Uiteindelijk draait het toch om de inhoud en niet om de vorm/het woord. Zolang ik maar weet wat ik doe.....en zolang wat ik doe werkt.

Pragmatisch

Uiteindelijk ben ik, zoals altijd, tot een hele pragmatische insteek gekomen. Als ik met de gemeente spreek die mij graag activerend bezig ziet dan ben ik een begeleider. Met mensen uit de zorg ben ik een verzorger. In subsidieaanvragen noem ik mijzelf en mijn collega's zingevingdeskundigen of professionals in het existentiële domein. Voor verzekeringen ben ik dus psychosociaal therapeut. Heb ik met dat woordje therapeut leren leven, dat psychosociaal vind ik zo mogelijk nog moeilijker. Je kunt het existentiële domein toch niet vertalen als psychosociaal? Daar liggen (onbewuste!) levensbeschouwelijke aannames aan ten grondslag die ik niet

deel. Het spirituele of existentiële domein is in mijn ogen een levensdomein op zichzelf. Onder het medisch/lichamelijk, het sociale en het psychische. Maar probeer dat beeld in deze maatschappij er maar eens doorheen te krijgen.

Een geheel eigen methodiek

Ik ken maar een paar vrijgevestigd geestelijk verzorgers die het voor elkaar hebben gekregen een bloeiende praktijk op te zetten. Ik ken er veel meer voor wie het jaar in jaar uit sappelen is met af en toe een cliënt. Ik heb het geluk dat mijn praktijk maar een van de vele dingen is waar ik mijn geld mee verdien. Zo geef ik nog steeds les, heb ik aan een paar onderzoeken mee gedaan en geef ik hier en daar lezingen of cursussen. Ik heb de tijd genomen om mijn praktijk en ook mijzelf rustig te laten ontwikkelen. En als ik daarop terugkijk ben ik daar zeer tevreden over. Want het vak van vrijgevestigd geestelijk verzorger is in een aantal fundamentele opzichten wel een heel ander vak dan dat van een intramuraal geestelijk verzorger. Dit artikel geeft niet genoeg ruimte om daar dieper op in te gaan, maar samen met mijn collega's zijn we bezig de verschillende methodieken van extramuraal geestelijke verzorging in kaart te brengen. Als geestelijk verzorger met een eigen praktijk ben je vaak meer leraar dan hulpverlener.

Samen staan we sterk

Een eigen bloeiende praktijk is nooit mijn ambitie geweest. Het verlichten van lijden in deze wereld wel. In mijn praktijk en in mijn vrijwilligerswerk als begeleider van een zelfhulpgroep rondom eetproblematiek kom ik vaak mensen tegen die jarenlang in de GGZ hulpverlening rond hebben gelopen zonder daar veel mee op te schieten. Mijn bloed gaat elke keer weer koken als ik hoor dat iemand een jaar lang bij een psycholoog of psychiater is geweest zonder ooit het gevoel te krijgen echt te zijn gezien of vragen te krijgen die in de buurt van de kern kwamen. Gecombineerd met mijn eigen vroegere ervaringen van enerzijds zeer ineffectieve hulpverlening tegenover anderzijds uitermate effectieve spirituele praktijken maakt mij dit uitermate gemotiveerd om vanuit het vak van de geestelijke verzorging mijn bijdrage te leveren aan de structuren van extramuraal geestelijke zorg. Mijn motto: welk mens wil er nu behandeld worden. Je wilt gezien worden, je wilt gehoord worden, je wilt erkend worden....maar toch niet behandeld?

Bij het WVGK kwam ik in contact met Godelieve van Liebergen die net als ik rondliep met de idee om een centrum voor geestelijke verzorging in onze woonplaats –

Utrecht – op te richten. We riepen alle vrijgevestigd geestelijk verzorgers uit Utrecht bijelkaar en hebben in vrij korte tijd Zin in Utrecht opgericht. Dat was in juli 2013. Zin in Utrecht is een waar pioniersproject en het is een van onze doelen om vanuit het gemeentelijke WMO-subsidies betaald te kunnen worden voor groepsactiviteiten (Sociale Prestatie en Dagbesteding) en individuele geestelijke gesprekken (geïndiceerd door o.a. buurtteams als specialistische hulp). Om dat te doen slagen moet je een lange adem hebben en bereid zijn veel te investeren. Sinds juli 2013 werk ik gemiddeld twee tot drie hele dagen onbetaald om dit van de grond te krijgen. Er moet veel genetwerkt worden, subsidieaanvragen geschreven, projecten ontwikkeld en uitgevoerd. Ook dat is een apart artikel waard. Een heel inspirerend maar ook energieslurpend traject waar je zeker een gevoel van ‘roeping’ voor moet hebben.

Ondertussen gaat het met mijn eigen praktijk prima. Ondanks dat mijn website al vier jaar niet eens voor een kwart af is, ondanks dat ik niet eens visitekaartjes heb, ondanks dat ik niets doe aan adverteren of andere vormen van ‘selfpromoting’. Mijn cliëntenbestand kent een groot

‘via-via’ gehalte en ik word vaak gevonden door mensen die op een andere manier naar hun problematiek willen gaan kijken dan dat de reguliere hulpverlening biedt. Ik ben uitermate dankbaar dat ik zo kan werken. Op mijn eigen voorwaarden en naar mijn eigen inzichten. Want daarmee sta ik het meest in mijn kracht. Dat mijn tarief aan de lage kant is en dat mijn consulten structureel langer zijn dan er eigenlijk voor staat, is mijn eigen keuze. Het blijft uiteindelijk liefdewerk.

HET BLIJFT UITEINDELIJK LIEFDEWERK.

ROUW, ROUWVERWERKING EN LOSLATEN

TRANSITIEKAARTEN: VOOR TIJDENS EN NA DE DIALOOG. OVER VERBINDEN, AFSCHEID NEMEN EN ROUWEN. JE BENT MET EEN CLIËNT OF MEDEWERKER IN GESPREK (GEWEEST) OVER TRANSITIE: OVER VERBINDEN EN AFSCHEID NEMEN. TIJDENS JE GESPREK WIL JE IETS LATEN ZIEN OM DE THEMA'S TE VERHELDEREN. OM HET GESPREK VERDER OP GANG TE KRIJGEN. OF OM JE MEDEWERKER OF CLIËNT IETS MEE TE GEVEN. OM DE TRANSITIEDIALOOG TE BEVORDEREN, ONTWIKKELDEN JAKOB VAN WIELINK EN LEO WILHELM TRANSITIEKAARTEN:

KAART 1: DE TRANSITIECIRKEL (DE NAAM DIE JAKOB VAN WIELINK EN LEO WILHELM AAN HET MODEL IN NEDERLAND GAVEN) VAN GEORGE KOHLRIESER EN BEWERKT DOOR WIBE VEENBAAS EN ANDEREN

KAART 2: DE TRANSITIECIRKEL 'BOCHT AFSNIJDEN' EN 'GESTOLDE ROUW' VAN GEORGE KOHLRIESER EN BEWERKT DOOR WIBE VEENBAAS, RIET FIDDELAERS-JASPERS EN ANDEREN

KAART 3: HET DUAAL PROCES MODEL VAN MARGARETH STROEBE EN HENK SCHUT

KAART 4: HET TRANSITIEMODEL VAN WILLIAM BRIDGES

JE KUNT DE KAARTEN DOWNLOADEN EN PRINTEN OF DIGITAAL DELEN MET COLLEGA'S OF CLIËNTEN.

DE GEESTELIJK VERZORGERS BEGELEIDEN DE CLIËNTEN BIJ LEVENSVRAGEN WAAR GEEN PASKLARE ANTWOORDEN OF OPLOSSINGEN VOOR ZIJN EN WAAR MEER TIJD VOOR NODIG IS DAN DE 10 MINUTEN DIE EEN HUISARTS PER PATIËNT HEEFT. NIEUW: DE TANDEMUCURSUS VOOR HUISARTS EN GEESTELIJK VERZORGER.

Woensdag 8 oktober was ik aanwezig bij de introductiebijeenkomst van Leerhuizen Palliatieve zorg en Gezondheidscentrum Levinas over het tot stand brengen van samenwerking tussen huisartsen en geestelijk verzorgers. Sinds 5 jaar is een aantal geestelijk verzorgers verbonden aan het Gezondheidscentrum Levinas in Rotterdam. Huisartsen verwijzen cliënten naar hen. De geestelijk verzorgers begeleiden de cliënten bij levensvragen waar geen pasklare antwoorden of oplossingen voor zijn en waar meer tijd voor nodig is dan de 10 minuten die een huisarts per patiënt heeft. Het spreekuur van de geestelijk verzorgers begon in het verpleeghuis Pniël, maar mensen die via de huisarts kwamen, vonden de drempel om een verpleeghuis binnen te stappen te hoog. Het inloopsprekuur werd vervolgens in het nieuwe gebouw van het gezondheidscentrum Levinas

gevestigd, waar het spreekuur wel goed begon te lopen. De naam van het spreekuur werd veranderd in 'luisteruur'.

LUISTERUUR

De geestelijk verzorgers (2 protestant, 2 islamitisch, 2 RK, 1 humanist, 1 hindoe, 1 boeddhist) komen ook bij mensen thuis als dat gewenst wordt. De onderwerpen waarover gesproken wordt, zijn: rouw, levensfaseproblematiek, relaties, ziekte van zichzelf of ziekte van partner, eenzaamheid, angst, somberheid, zingeving en vragen over euthanasie. Eerst deden de geestelijk verzorgers dit pro deo en op basis van subsidies, maar sinds kort worden ze via de financiering van de Praktijk Ondersteuner

Huisarts (POH) -GGZ door het gezondheidscentrum betaald. De onderwerpen die in de gesprekken

naar voren komen, vallen onder de zorg van de POH-GGZ. De huisarts is sinds dit jaar vrij om zelf te bepalen wie de zorg POH-GGZ levert. Dit mag dus ook een geestelijk verzorger zijn. Tijdens de introductieavond werden meerdere casussen verteld door een humanistisch en een islamitisch geestelijk verzorger. Hiermee werd duidelijk hoezeer het werk van een huisarts verschilt van het werk van een geestelijk verzorger en hoe goed zij elkaar aanvullen. In januari start een tandemcursus voor geestelijk verzorgers

en huisartsen die al van plan zijn om samen te gaan werken. Het doel van de cursus is om de samenwerking duurzaam tot stand te laten komen en om deze waar nodig te verbeteren. De cursus bestaat uit gezamenlijke bijeenkomsten afgewisseld met casuïstiekbesprekingen tussen huisarts en geestelijk verzorger. Geestelijk verzorgers en huisartsen of andere eerstelijns hulpverleners kunnen zich als duo of afzonderlijk aanmelden. In het laatste geval worden voor de aanvang van de training koppels gevormd. De plenaire bijeenkomsten vinden plaats in Gezondheidscentrum Levinas in Rotterdam. Opgave voor de cursus voor 1 november 2015. Informatie?: info@leerhuizenpalliatievezorg.nl. Aly Meijer is werkzoekend geestelijk verzorger en als gastvoorganger werkzaam o.a. bij Laurens, locatie Revalidatiecentrum Antonius IJsselmonde.

HET DOEL IS OM DE SAMENWERKING DUURZAAM TOT STAND TE LATEN KOMEN.

@RonieBarel

Joodse, islamitische en christelijke musici samen voor Syrische vluchtelingen - Nieuw Wij nieuwwij.nl/nieuws/joodse-islamitische-en-christelijke-musici-samen-voor-syrische-vluchtelingen/ ... via @nieuwwij

@DominicaansNL

'Hier, in dit stoffelijk bestaan woont Holkje.' Aan het begin van de Goede Week een meditatie over littekens, kwetsbaarheid en de reis naar binnen. Door Holkje van der Veer, dominicanes, geestelijk begeleider en draagster van het Marfansyndroom.

@gjkleinjan

God is een raadselwoord interview | De remonstrantse hoogleraar Johan Goud zocht zijn hele loopbaan naar God. Uiteindelijk vindt hij hem, soms, in de literatuur. 'Dat gevoel duurt misschien zolang als een gedicht duurt, maar het is er wel.

Stoutenburg.nl

Informatie over het Franciscaans Milieuproject: de gekozen leefvorm, de gemeenschap, en hoe men daar in het dagelijkse leven vorm geeft aan een scheppingsvriendelijke manier van leven.

@KloosterHuissen

Feest van de Geest, vrolijke retraite voor alle generaties in, 22-25 mei, met

zr. Holkje. Het Feest van de Geest in het Dominicanenklooster in Huissen is voor kinderen, ouders, grootouders en iedereen die er zin in heeft. Van 22-25 mei: drie dagen met stilte, vuur, verhalen en creativiteit.

frankbosman.wordpress.com

De dood laat zich niet registreren De dood laat zich niet in een protocol vangen. Dat is de stelling van commentator Frank Bosman bij het oordeel

van de commissie Bleichrodt over de zaak-Tuitjenhorn. 'De huisarts in kwestie is het slachtoffer van onze collectieve obsessie de dood onder controle te brengen.' Beluister het interview in DIDD.

vphuisartsen.nl/uitgelicht/marktwerking-leidt-tot-de-humanisering-van-de-zorg/

Op de website van vereniging praktijkhoudende huisartsen staat een interview met Evelien Tonkens, hoogleraar Burgerschap en Humanisering van de Publieke Sector aan de Universiteit voor Humanistiek. In dit interview zegt ze dat gezondheidszorg hoort te draaien om mensen maar in de praktijk draait het meestal om geld.

nieuwwij.nl

Nieuwwij is een website op het terrein van culturele en levensbeschouwelijke diversiteit. De website is gevuld met blogs, interviews, videoreportages, columns en levensbeschouwelijke artikelen. Nieuwwij.nl is als een schatkist gevuld met opinies, idealen en vensters die uitzicht bieden op de levens en ideeën van veel mensen en organisaties. De redactie biedt ook een podium aan tegengeluiden en zoekt uitdrukkelijk het debat.

ring-gv.nl

De RING-GV toetst de levensbeschouwelijke competentie van geestelijk verzorgers die geen zending van een kerk of levensbeschouwelijk genootschap hebben. Een overzicht van de uitgangspunten, de procedure, en aanmelding voor de toetsing.

verhalen-van-verbinding.nl

Janine Steenbergers luistert naar levensverhalen, voert levensgesprekken of begeleidt anderen in het voeren van levensgesprekken. En voor wie wil schrijft zij de verhalen op in een mooi tastbaar boekje. Een mooier cadeau kan iemand zichzelf niet geven. Het vertellen van levensverhalen versterkt de verbinding tussen luisteraar en verteller, maar ook van de verteller met zichzelf. 'Door goed te luisteren, door te vragen, verbanden te leggen, krijgt de verteller meer zicht op het belang van zijn/haar eigen verhaal, kan de waarde hiervan in zijn of haar leven beter zien en dat geeft mensen over het algemeen meer rust en biedt zingeving. Daar draag ik graag aan bij'.

MARKETING, PRODUCTEN, KLANTEN...

Donderdag 16 april stapte ik uit de trein het drukke station Utrecht Centraal binnen. Op zoek naar de Silokerk wandelde ik door het mooie Utrecht. Langs de Dom, langs de Universiteit, zoekend naar een kerkgebouw. Via wat omwegen kwam ik uiteindelijk in de juiste straat terecht en ontdekte aan de linkerkant een onopvallend gebouw waar verschillende mensen naar binnen gingen. Het bleek de Silokerk te zijn. Ik kwam binnen door een deur die leidde naar een klein halletje waar de jassen opgehangen konden worden en vervolgens naar de kerkzaal. Het was verassend groot en modern van binnen. Druppelsgewijs kwamen de andere geïnteresseerden binnen. We werden verzocht om een plekje te zoeken in de kerk. De dag begon met een presentatie van Anne Stael, adviseur zingeving en zakelijkheid. Daarna nam Sjaak Körver

het woord, hij is praktisch theoloog, pastoraal supervisor en trainer aan de Tilburg School of Catholic Theology. Als derde kwam Pieter Vos als spreker naar voren. Alle drie gaven zij hun visie op de geestelijk verzorger als ondernemer. De geestelijke verzorger in deze tijd waarin betaalbaarheid en transparantie zeer belangrijk zijn om te kunnen blijven functioneren. Zorginstelling gaan zich afvragen wat de geestelijk verzorger zoal doet. Ze willen concreet kunnen zien welke producten er aangeboden worden en wat het effect is van de zorg die geboden wordt. De vrijplaats die voorheen vanzelfsprekend was komt onder druk te staan. Alles moet meetbaar zijn. Hoe doet je dat? Hoe kun je jezelf als geestelijk verzorger op de kaart zetten binnen een organisatie en laten zien wat je doet zonder je vrijheid op te geven? Ook werd er even gesproken over de geestelijk verzorger als zelfstandig

ondernemer. Woorden als marketing, producten en klanten werden gebruikt. Woorden die geestelijk verzorgers niet gewend zijn maar die wel passen en bijna onvermijdelijk zijn in de huidige tijd. Hoe vraag je een goede prijs voor je product als je als zelfstandige werkt? En hoe zit dat met verzekeringen? En hoe kun je mensen die in geestelijke nood zitten geld laten betalen voor jouw expertise wanneer ze krap bij kas zitten? Het zijn dit soort vragen waarmee de geestelijk verzorgers van deze tijd worstelen.

Na het intensieve luisteren en het stellen van vragen was er tijd voor koffie en thee. De bezoekers van het symposium hadden de kans om elkaar beter te leren kennen en te praten over hun eigen ervaringen als geestelijk verzorgers, geestelijk begeleiders en andere verwante beroepen. Daarna werd de middag voortgezet. We werden opgedeeld in groepen: noord, zuid,

oost en west Nederland. Bezoekers uit dezelfde regio werden verzocht om bij elkaar te gaan zitten en met elkaar in gesprek te gaan over hun werk. Het bleek erg waardevol en interessant om zo te netwerken en van gedachten te wisselen met professionals uit je eigen omgeving. Om 16:30 werd de dag gezamenlijk afgesloten. Vanuit een aantal bezoekers kwam de opmerking dat zij graag meer hadden gehoord over zelfstandig ondernemen, de nadruk van de lezingen had vooral gelegen op ondernemen binnen zorginstellingen. Daarom werd er op de valreep nog initiatief genomen om als zelfstandig ondernemende geestelijk verzorgers even bij elkaar te komen om gegevens uit te wisselen zodat ook zij tips en trucs kunnen gaan uitwisselen. Al met al een inspirerende en waardevolle dag.

EEN WERELD VAN BETEKENIS

In het UMCU is vijf jaar geleden gekozen voor een nieuwe koers voor de geestelijke verzorging. Het accent kwam te liggen op 'breed georiënteerde begeleiding bij zingevingvragen' naast het aanbod vanuit de verschillende levensbeschouwelijke tradities. Uit onderzoek blijkt dat dit nauw aansluit bij de behoeften van patiënten en zorgverleners. De meerwaarde is dat de patiënt als persoon centraal wordt gesteld, dat er tijd en gerichte aandacht is voor patiënten in existentiële nood, dat er een verbinding wordt gemaakt tussen de systeemwereld van het UMCU en de leefwereld van de patiënten en dat er een breed aanbod is vanuit levensbeschouwelijke tradities. Er werden nieuwe werkvormen ontwikkeld: openhaard gesprekken voor medewerkers, lessen over existentiële coping, mindfulness-trainingen en middagpauzemeditaties even-

als een projectmatig aanbod in allerlei netwerken.

Verwijzingen

Het aantal verwijzingen door artsen is in 2014 gestegen met 30%, de website wordt maandelijks gemiddeld 1500 keer

meer inhoudelijke benadering. Het UMCU wil in 2020 leidend zijn in de overgang van ziekte-zorg naar gezondheid-zorg en onderkent dat aandacht voor existentiële thema's daarbij van groot belang is: zingeving, doelen, toekomstperspectief en acceptatie zijn we-

en doet dat op een veelkleurige manier, deskundig, zonder wachtlijst en dichtbij de persoon.

Trends

Belangrijke trends in de zorg zijn: Het ontwikkelen van een nieuwe definitie van Gezondheid als het vermogen van mensen zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Gezondheid betekent zich kunnen aanpassen aan verstoringen, veerkracht hebben, een balans weten te handhaven of hervinden zowel lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk. Patiënten verlangen niet alleen uitstekende medisch-technische zorg maar ook aandacht.

De vraag of alles gerepareerd kan en moet worden door de dokter. De discussie over het omgaan met kwets-

OMDAT DIT INTERESSANTE STOF IS VOOR ALLE GV'S
DIE IN DE ZORG WERKEN: EEN SAMENVATTING VAN DE
VISIE EN HET BELEIDSPLAN 2015-2020, DIENST VOOR
LEVENSORIËNTATIE EN GEESTELIJKE VERZORGING IN HET
UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM IN UTRECHT.

aangeklikt. Al met al een zeer respectabel gevolg van de gemaakte keuzes. In dit beleidsplan is gekozen voor een

zenlijke onderdelen. De Dienst Levensoriëntatie en Geestelijke Verzorging (DLGV) wil hieraan een bijdrage leveren

EEN GOED VERTELD VERHAAL ROEPT VAN ALLES OP BIJ DE HOORDER.

baarheid, tragiek en eindigheid wordt vaker gevoerd.

Er is sprake van keuzestress: omdat we in onze westerse wereld een enorme vrijheid en overdaad aan informatie hebben voelen we dwang om te kiezen en ook om de goede keus te maken, anders schieten we tekort.

Door overprikkeling en een toenemend gevoel van haast hebben steeds meer mensen behoefte aan stilte, onthaasting en inkeer.

Ziekte wordt in onze belevingscultuur, waarin we leven van hoogtepunt naar hoogtepunt, steeds meer als een spelbreker gezien.

Duurzaamheid komt ook in de zorg aan de orde, waarbij aandacht voor de leefomgeving van de patiënt en voor een goede werkomgeving voor de medewerkers meer centraal komt te staan.

Participatory healthcare ontstaat op verzoek van de patiënten en patiëntenorganisaties: de patiënt wordt gezien als samenwerkingspartner, er ontstaat een 'nieuw wij' in de gezondheidszorg.

Het behandeldiscours staat in de gezondheidszorg voorop, deels ook door de financieringsstructuur, maar er is ook het existentiële domein waarin de zorgrelatie, de betekenisgeving en tragiek hun plaats hebben.

EXISTENTENTIEEL DISCOURS

SIGNALEN

DILEMMA'S

KEUZES EN ZINGEVING

GESPRESKPARTNER

PROFESSIONELE NABIJHEID

OVERTUIGINGEN: SECULIER E

RELIGIEUS

ERVARING

LEVENSLEVEN EN WIJSHEID

BEGRIJPEN VAN BETEKENISSE

PRESENTIE

OPEN PROCES

FOCUS OP VEERKRACHT

REGIE KUNNEN VOEREN

LEVENSKEUZE

EINDIGHEID ALS REALITEIT

EXPERIENCE-BASED

PERSOON

ZIJN

MEDISCH TECHNISCH DISCOURS

SYMPTOMEN

PROBLEMEN

OPLOSSINGEN

BEHANDELAAR

PROFESSIONELE DISTANTIE

FEITEN

BESCHRIJVING

KENNIS

VERKLAREN VAN OORZAKELIJKE

VERBANDEN

INTERVENTIE

BEHANDELDOEL

FOCUS OP HERSTEL

BETER WORDEN

BEHANDELBEPERKING

STAKEN VAN BEHANDELEN

EVIDENCE-BASED

PATIËNT

DOEN

Dat is het terrein van de specifieke deskundigheid van de DLGV.

Beide domeinen bestaan naast elkaar en zijn onlosmakelijk met elkaar verweven. Patiënten verwachten van zorgverleners beide: medische deskundigheid en persoonlijke aandacht. Het is belangrijk dat via authentieke communicatie daarin een balans te vinden zodat medewerkers geïnspireerd kunnen blijven en patiënten zich als mens gezien blijven voelen en niet als 'geval'.

De DLGV kan op verschillende terreinen en met diverse invalshoeken en werkvormen inspelen op de vragen die in het existentiële domein opdoemen:

Hulp bieden bij het verhelderen van het levensperspectief van de patiënt: is dat belastend of bevrijdend? Kan de beklemmende situatie van het ziek zijn overstegen worden?

Het benoemen van essentiële waarden: wat zijn de gemeenschappelijke waarden van het ziekenhuis die samen de collectieve identiteit vormen? En in gesprek met de patiënten: wat zeggen de waarden die je zo na aan het hart liggen en die geschonden worden in het ziek zijn over je identiteit? Kun je nieuwe waarden integreren?

'ALS EEN VERHAAL VERTELD IS, DAN NEEMT HET ZIJN VRIJHEID.'

Levensverhaal

Het levensverhaal, dat doorbroken wordt door de aandoening, helpen reconstrueren. Arthur Frank noemt drie soorten ziekteverhalen: de ziekte kan in het levensverhaal gezien worden als een intermezzo, waarin het lichaam wordt gerepareerd. Er kan sprake zijn van een chaosverhaal, waar de patiënt geen lijn in kan vinden, het is een anti-verhaal. En in het zoektochtverhaal waarin de ziekte leidt tot reflectie en de patiënt leert en levenswijsheid probeert te ontleenen aan deze ervaring.

Aandacht geven omdat het troost en eenzaamheid verzacht. Maar dan gaat het wel om gerichte aandacht en ontvankelijkheid, ge oefende gevoeligheid. De dienst DLGV biedt aandachtstraining voor medewerkers in middagpauze-meditaties; en ook voor patiënten is het mogelijk individueel of in groepsverband hierin training te ontvangen.

Ondersteuning geven aan patiënten bij het onderzoeken van hun beelden en metaforen. Beeldtaal geeft toegang tot het existentiële domein, innerlijke beelden kunnen krachtige bakens worden voor patiënten in het leren omgaan met hun ziekte.

Stilte en rust 'organiseren' in de hectiek van het ziekenhuis. Stilte biedt ook weer toegang tot het existenti-

ële domein, rust kan helpen om even afstand te nemen van de patiëntenrol. Aanreiken van rituelen. Rituelen helpen om te gaan met de eindigheid en sterfelijkheid, vormen een kanaal voor emoties en maken ruimte voor het maken van overgangen. Bij het ondergaan van een ritueel wordt het onzegbare uitgedrukt, voelbaar en tastbaar gemaakt. Traditionele rituelen krijgen een per-

WILLEM BLOKLAND EN MARIAN WISSE, DE AUTEURS VAN DIT DOCUMENT HEBBEN EEN INDRUKWEKKENDE PRESTATIE GELEVERD DOOR ZO THEORIE OVER ONTWIKKELINGEN IN DE OPVATTINGEN OVER GEZONDHEIDSZORG EN DE PRAKTIJK VAN EEN DIENST GEESTELIJKE VERZORGING IN EEN GROOT ACADEMISCH ZIEKENHUIS MET ELKAAR TE VERBINDEN. IK BEN NU AL BENIEUWD NAAR DE ERVARINGEN BIJ DE VERWERKELIJKING VAN DE DIVERSE PLANNEN EN HOOP DAN OOK DAT WE NIET VIJF JAAR HOEVEN TE WACHTEN OP DE EVALUATIE.

soonlijke invulling of een nieuw ritueel wordt vorm gegeven aan de hand van de ervaring en behoefte van de patiënt. Tot zover de samenvatting van de inhoud van dit beleidsplan. In het laatste hoofdstuk wordt aangegeven wat de plannen zijn voor de komende vijf jaar. Ik noem u een aantal opvallende (vernieuwende) activiteiten die als inspira-

tiebron kunnen dienen voor collega's in andere centra:

Aan een aantal poliklinieken is een gv verbonden: oncologie, infectieziekten en gynaecologie.

Aanbieden module mindfulness voor patiënten met een oncologische aandoening
Ontwikkelen van een pilot E-Spirit-portal, waarin patiënten een divers aanbod van de DLGV aangereikt krijgen.

name afgesneden dreigen te raken van de buitenwereld, toegankelijk via app en lijfelijk.

Kunst op de kamer: patiënten kunnen een kunstwerk kiezen dat op hun kamer komt te staan

Islamitische feesten worden zo gevierd dat het feesten worden voor iedereen.

Participatie in grootschalig onderzoek naar spiritualiteitsbeleving en kwaliteit van leven bij mensen met chronisch onverklaarde pijn

Uitzetten Utrechtse Geestelijke Verzorging Feedbackschaal om tot kwaliteitsverbetering te komen

Etje Verhagen

Opzetten multi-disciplinaire Veerkacht Poli om patiënten te begeleiden bij het (her-)vinden van hun gezondheid, veerkracht en nieuw evenwicht

Blijven organiseren van Gesprek bij de Open Haard, voor medewerkers over bezieling, passie, gedeelde waarden

Organiseren van inspiratie-wandelingen voor patiënten die door langdurige op-

GEESTELIJK VERZORGER NIEUWE STIJL

De wereld is de afgelopen decennia sterk veranderd, legt Leget uit in het Friesch Dagblad. Dat heeft grote invloed op het vak van geestelijk verzorging. “Het klassieke beeld van de geestelijk verzorger is geënt op de pastor of dominee, die zichzelf ziet als een soort vrijplaats in een systeem dat mensen bedreigt. Dat paste in een samenleving waarin veel mensen religieus gesocialiseerd waren. Maar we leven nu in een door het neoliberalisme bepaald klimaat waarin uiteindelijk het gehele leven geëconomiseerd is. Iedereen die wil mee doen, zal moeten uitleggen waarom hij geld kost, wat het oplevert en waarom het interessant is. Er zijn nauwelijks nog vrijplaatsen.” Er is zeker nog steeds behoefte aan geestelijke verzorging, maar we moeten nadenken over de inhoud en vorm van het beroep, aldus Leget. “In een wereld waarin alles geïnstrumentaliseerd en geëconomiseerd wordt, komen mensen klem te zitten.” We ontkomen niet aan aandacht voor menselijkheid. In iedere organisatie zitten mensen die zingeving en humanisering als aandachtsgebied hebben en dat op meerdere niveau’s. Academisch opgeleide professionals die kunnen schakelen tussen micro-, meso- en macroniveau: mensen die een individueel gesprek kunnen voeren en die daarnaast ook de verbinding kunnen leggen met de organisatie waarin zij werken en de grotere

PROF. DR. CARLO LEGET IS HOGLERAAR GEESTELIJKE BEGELEIDINGSWETENSCHAPPEN AAN DE UNIVERSITEIT VOOR HUMANISTIEK. HIJ PLEIT VOOR EEN GEESTELIJK VERZORGER NIEUWE STIJL DIE ZICH LAAT INSPIREREN DOOR TWEE BELANGRIJKE WETENSCHAPPELIJKE VAKGEBIEDEN: DIE VAN DE SPIRITUAL CARE EN DE ZORGETHIEK.

maatschappelijke veranderingen die plaatsvinden. Deze mensen zijn op allerlei plekken nodig, niet alleen in zorginstellingen.” De geestelijk verzorger nieuwe stijl moet zich tussen andere professionals kunnen bewegen met een helder profiel. Om dit profiel van een wetenschappelijke basis te voorzien, richt Leget zich op twee wetenschappelijke vakgebieden, die van de spiritual care en zorgethiek. Het zijn interdisciplinaire vakgebieden waar filosofen, godsdienstwetenschappers, artsen, verpleegkundigen en nog vele andere disciplines elkaar treffen, met één gemeenschappelijk doel: de praktijk verder helpen. En waar ook de geneeskunde, psychologie en verpleegkunde voor hun professionalisering al jarenlang hun voordeel mee doen. “Wil geestelijke verzorging een toekomst hebben, dan zullen praktijkonderzoek en onderwijs veel dichter op elkaar betrokken moeten worden en zal iedere geestelijk verzorger zich bewust moeten zijn van de wetenschappelijke situering en onderbouwing van zijn vak.” Leget heeft er vertrouwen in: “Ik zie een solide spoor naar de toekomst. Waar wachten we nog op?”

[Het volledige artikel verscheen in het Friesch Dagblad \(11-11-2014\)](#)

GEESTELIJK VERZORGERS MOETEN ZICH BEWUST ZIJN VAN DE ONDERBOUWING VAN HUN VAK.

Film: *You are not you*

Regisseur: George C. Wolfe

Recensent: Marleen Kremers

Deze film vertelt het verhaal van Kate, een jonge vrouw, midden in het leven, getrouwd met een knappe man. Ze is een klassiek pianiste. Op haar vijfendertigste verjaardag merkt ze dat haar handen niet meer goed functioneren en krijgt ze de diagnose ALS. Anderhalf jaar later is Kate's gezondheid hard achteruit gegaan en heeft ze hulp nodig bij de dagelijkse handelingen. Ze loopt met een rollator en is sterk afhankelijk van haar man. Ze besluiten dat er hulp moet komen. Een wilde, onervaren studente genaamd Bec lijkt in eerste instantie niet de juiste persoon voor deze baan. De man van Kate moet niets van haar hebben maar Kate ziet iets in haar. Bec gaat zich steeds meer bekommeren om Kate en gaandeweg ontstaat er een diepe band tussen de twee vrouwen. Allerlei problemen in de relationele sfeer doen zich voor. De man van Kate gaat vreemd, vriendinnen van Kate beschuldigen Bec ervan dat ze alleen op geld uit is. Kortom: een hoop dramatiek. De lichamelijke achteruitgang van Kate wordt duidelijk in beeld gebracht en ook de impact op haar sociale leven komt aan bod. Een punt van kritiek is dat, hoewel de achteruitgang re-

UP TO DATE

(1)

lijk realistisch in beeld is gebracht, het overlijden van Kate niet representatief is voor ALS. Volgens het ALS-Centrum

overlijdt ruim 90% van de patiënten rustig. De oorzaak van overlijden is meestal een langzaam dalend bewustzijn door

verslechterde ademhaling die wordt veroorzaakt door zwakte van de ademhalingspijpen. Ondanks deze kritische noot is het een aangrijpende film over wat ALS voor gevolgen heeft voor Kate, haar relaties en haar hulpverlener.

Boekrecensie: *Een helen troost... streektaalgedichten*

Auteur: Netty Hengeveld

Recensent: Etje Verhagen

Na haar afstuderen aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden te Enschede is Netty als kerkelijk werker bij de Protestantse Kerk Nederland en als voorganger bij de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB aan het werk gegaan. Sindsdien verzorgt ze ook 'vieringen op maat' voor mensen met diverse achtergronden: van protestant tot katholiek en van humanist tot spiritueel ongebonden. Daarnaast

DE MENS WORDT MONDDOOD GEMAAKT, GELIJK EEN MACHINE.

biedt ze haar diensten aan als vrijgevestigde door het voeren van zingevingsgesprekken, het vastleggen van uw levensverhaal of het laten schrijven van een persoonlijk gedicht. Alles wat Netty doet kan ook in de Achterhoekse streektaal.

Het boekje 'Een helen troost' is geschreven in deze Saksische taal, zoals achterop vermeld staat: veur eur de taal van 't harte.

Betekent dit dat dit boekje alleen voor mensen uit de Achterhoek waarde heeft? Wat mij betreft niet. Het heeft in ieder geval een belangrijke functie in de benadering van het existentiële domein voor de inwoners van deze streek. Zelf tweetalig opgegroeid (Fries/Hollands met ook nog een vleugje Stellingwerfs) herken ik hoe het van wezenlijk belang is om bij het zoeken van woorden voor wat essentieel is in het leven die taal van het hart te kunnen gebruiken. Sommige uitdrukkingen zijn specifiek, van andere woorden is de klank zo eigen aan een taal of dialect dat het vervreemdend kan werken om de mensen die in hun dagelijks bestaan met dat idioom communiceren in het ABN te horen spreken op momenten die cruciaal zijn in hun leven. Maar daarnaast is het ook voor de mensen die niet gewend zijn aan deze woorden en uitdrukkingen heel boeiend

UP TO DATE (2)

om zich te verdiepen in deze poëzie. Juist doordat het lezen iets meer moeite kost, je moet soms twee keer lezen voor je herkent wat er staat, dringt de inhoud van de tekst nog meer tot je door. En met een beetje taalgevoel kom je er echt wel uit. Nettie Hengeveld heeft een waardevolle bijdrage geleverd niet alleen aan het beschikbaar maken van materiaal dat gebruikt kan worden bij vieringen en gedenk-momenten, maar ook voor persoonlijke reflectie is dit bundeltje zeer geschikt.

Het boek is te bestellen via info@lievetied.nl en door het overmaken van €12.50 (inclusief verpakking en verzending) op NL69 TRIO 0212 2873 70.'t ISBN nr. is 978-90-822674-0-2. Met dit nummer is het ook te bestellen bij de boekhandel. Meer info op www.lievetied.nl.

Lecht

Lecht van de winter
mek in ow heufd zo krakend helder
wa-j in ow harte zo iezig mist.

Lecht van 't veurjaar
- een ni'j begin -
Onbezoesd bli'j at ze der is.

Lecht van de zommer,
van simpel geluk,
volle glorie, golden tied.
Lecht van de harfst
met zacht schiensel
helend wat 't laeven liet.

Ik wense ow lecht
- um 't aeven
hoe-t 't zich uitdrukt -.

Lecht

Um te laeven.
Lecht van geluk.

Boekrecensie: Werken met diepgang
Auteur: André Mulder en Hans Snoek
Recensent: Ellen Kruyt

Levensbeschouwelijke communicatie in de praktijk van onderwijs, zorg en kerk. Hoe kun je als professional werken met diepgang? De auteur geeft hier zelf het volgende antwoord op: 'streef naar deskundigheid op het terrein van methodiek en reflecteer op je motieven, waarden en idealen in het handelen. En tot slot: vergeet je eigen verlangen niet'. Vanuit drie werkvelden: onderwijs, zorg en kerk wordt de praktijk van de professional daarin op een zeer toegankelijke manier geschetst. In enkele schetsen wordt ook de zich constant wijzigende context beschreven waarin deze werken met diepgang plaatsvindt. Er is ruimschoots aandacht voor methoden en technieken rondom levensbeschouwelijke communicatie, maar

evenzoveel voor de binnenkant van de professional zelf. De aanvulling met interviews van in het veld werkzame collega's stimuleren tot reflectie over de eigen positie. Fragmenten theorie die wellicht bij een ieder van ons wat op de achtergrond raakten worden opgefrist en aangevuld met praktische modellen voor in de dagelijkse praktijk. Ook hier geldt dat het dienend is voor zowel de professional zelf als voor degene die zich aan hem of haar toevertrouwd. Bij een eerste aanblik lijkt het een heel boekwerk, maar door de toegankelijkheid en praktische waarde van harte aanbevelen!

Film: *Bridget Jones's Diary*

Regisseur: Sharon Maguire

Recensent: Marleen Kremers

Deze romantische komedie uit 2001 vertelt het verhaal van dertiger Bridget die worstelt met haar huidige leven. Ze vindt zichzelf te dik, ze rookt te veel, ze drinkt teveel en ze heeft nog geen vriend. Al met al is ze zeer ontevreden met zichzelf, ze is verre van perfect. Tijdens een kerstdiner wordt het op een pijnlijke manier duidelijk dat er iets moet gebeuren wil ze ooit gelukkig worden. Dat is het moment waar op ze besluit om een dagboek bij te gaan houden. Ze schrijft over alle dingen die ze meemaakt. Over

haar baas waar ze stiekem helemaal weg van is, over haar vrienden waarmee ze regelmatig de kroeg in duikt. Ze schrijft ook over haar ouders die in een moeilijke periode van hun huwelijk zitten en over zichzelf wanneer ze weer eens baalt van haar leven en flink aan de drank gaat. Ze beschrijft hoogtepunten maar zeker ook de dieptepunten uit haar leven. Terwijl ze passages uit het dagboek voorleest kijken wij naar de beelden en zien hoe Bridget op een klungelige maar aandoenlijke manier probeert om overal het beste van te maken. *Bridget Jones's Diary* is een heerlijke komedie met een flinke dosis zelfspot die zeker de moeite waard is om te kijken, lekker op de bank met een bak popcorn erbij.

Boek: *De spiritualiteit van Meister Eckhart*

Auteur: André van der Braak

Recensent: Johan Vlaar

In het kader van het thema van dit num-

mer sluit de spiritualiteit van Meister Eckhart hier goed bij aan. Immers in een tijd van ontkerkelijking en secularisatie waarin religieuze diversiteit steeds meer toeneemt groeit de bekendheid en het gedachtegoed van de dominicaanse mysticus, prediker en theoloog Meister Eckhart (1260-1327). Veel hedendaagse zinzoekers (zowel christenen als niet-christenen) hebben een grote belangstelling voor het werk van Eckhart, omdat zijn gedachtegoed niet confessioneel gebonden hoeft te zijn. Eckhart vormt voor velen een brug tussen verschillende religies, of een brug tussen geloof en ongeloof.

Deze bundel is samengesteld door André van der Braak en bestaat uit drie delen waarin verschillende auteurs aan het woord komen. Deze auteurs zijn kenners op het gebied van boeddhisme, filosofie en interreligieuze studies. Zij vertellen over de actuele zeggings-

kracht van Eckharts spiritualiteit. Deel één bestaat uit vijf bijdragen die het thema van Eckhart in de multireligieuze samenleving vanuit verschillende perspectieven belichten. In deel twee van de bundel wordt de spiritualiteit van Eckhart nader belicht. Deel drie van de bundel laat zien hoe de spiritualiteit van Eckhart als bron kan dienen van een nieuwe, multireligieuze spiritualiteit van de 21ste eeuw. Het is raadzaam deze bundel niet te snel willen lezen want de auteurs gaan heel diep in het denken van Eckhart. Deze bundel past goed in deze tijd van transitie en transformatie nu exclusieve binding aan één confessie steeds meer plaats lijkt te maken voor meervoudige religieuze binding. Meister Eckhart, een middeleeuwse theoloog en prediker, vormt een inspirerende figuur die de verschillen hiervan overbrugt.

UP TO DATE (3)

TITUS BRANDSMA LEZING 2015 –

WAAR ONDERHANDELEN OPHOUDT

SPREKER: PROF. DR. E.M.H. HIRSCH BALLIN
 INHOUD: DE BETEKENIS VAN OVEREENKOMSTEN ALS VREEDZAME ORDENING VAN HET SAMENLEVEN, EN DE GRENZEN DAARVAN.

LOCATIE: STEVENSKERK, ST. STEVENSKERKHOF 62, 6511 VZ, NIJMEGEN

TIJD: VRIJDAG 12 JUNI 2015, 15.00 TOT 16.00 UUR

INFO: WP.TITUSBRANDSMMAINSTITUUT.NL

CONGRES MODERNE DEMENTIEZORG THUIS

THEMA: DEMENTIEZORG THUIS

INHOUD: TIJDENS DIT CONGRES GAAN DE DEELNEMERS OP ONTDEKKINGSREIS EN MAKEN KENNIS MET INSPIRERENDE EN VERNIEUWENDE INITIATIEVEN. GEZAMENLIJK ZOEKEN WIJ ANTWOORDEN OP DE VRAAG: WAT ZIJN DE ESSENTIËLE DISCUSSIES DE KOMENDE JAREN? HOE VERANDERT DE ROL VAN IEDERE BEROEPSKRACHT IN WONEN, ZORG EN WELZIJN TEN OPZICHTE VAN MANTELZORGERS EN VRIJWILLIGERS? HOE ZETTEN WE DE PERSOON MET DEMENTIE MEER IN ZIJN KRACHT?

WAAR: 'T SPANT IN BUSSUM

WANNEER: 15 JUNI 2015

AANMELDEN: STUDIEARENA.NL/CONGRESSEN
 ORGANISATIE: STUDIEARENA EN ZORGINNOVATIEBUREAU DAZ I.S.M. ALZHEIMER NEDERLAND, DELTAPLAN DEMENTIE EN DE MOGROEP

STUDIEWEEK MYSTIEK 2015

INHOUD: TIJDENS DE STUDIEWEEK MYSTIEK 2015 ZAL ER GELEZEN WORDEN UIT TERESA'S BELANGRIJKSTE WERK, DE INNERLIJKE BURCHT (1577). DIT BOEK SCHETST EEN PELGRIM-

STOCHT DIE LEIDT VAN EEN ZELFBETROKKEN CONCENTRATIE OP HET MENSELIJKE IK NAAR EEN ZELFVERGETTEN CONCENTRATIE OP GOD.

BEGELEIDING: HEIN BLOMMESTIJN EN HERMAN WESTERINK (TITUS BRANDSMA INSTITUUT)

WANNEER: 6 T/M 9 JULI 2015

WAAR: ZAAL CC 4 VAN HET COLLEGEZALENCOMPLEX VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT TE NIJMEGEN.

KOSTEN: € 180,00

INFO WP.TITUSBRANDSMMAINSTITUUT.NL

SCHOLING EN VORMING

INLEVERDATUM VOLGENDE NUMMER: 15 SEPTEMBER 2015

E-MAIL: SECRETARIAAT@TITUSBRANDSMMAINSTITUUT.NL

RETRAITEWEEK "WAARDENVOL AANDACHTIG"

TRAINING TOT GESPREKSLEIDER MOREEL BERAAD MET AANDACHTSTRaining ALS ONDERSTEUNING

INHOUD: EEN UNIEKE COMBINATIE VAN STILTE EN DIALOOG. MET AANDACHTSTRaining (ZIT-, LIG- EN WANDEL-MEDITATIE) WORDT DE DEELNEMER ZICH BEWUST VAN DE EIGEN WAARNEMING, HOUDING EN WAARDEN,

EN ZOEKT HIJ VERBINDING MET DE EIGEN SPIRITUALITEIT. DIT SCHEPT RUST EN EEN WAARDENVRIJE HOUDING OM GOED TE KUNNEN WERKEN IN DE DIALOOG: MOREEL BERAAD-GESPREKKEN OVER MORELE DILEMMA'S IN DE ZORG. AAN HET EIND VAN DE WEEK IS DE DEELNEMER IN STAAT OM ALS GESPREKSLEIDER IN DE EIGEN ZORGINSTELLING OF ORGANISATIE MOREEL BERAAD TE INITIËREN EN BEGELEIDEN.

ACCREDITATIE: 20 PUNTEN

LOCATIE: NH CONFERENCE CENTER SPARRENHORST, EPERWEG 46 NUNSPEET

DATA: 21 T/M 25 SEPTEMBER 2015, PLUS TWEE TERUGKOMDAGEN: 18 JANUARI EN 14 MAART 2016.

KOSTEN: € 1595,-

VOOR WIE: GEESTELIJK VERZORGERS, OPLEIDERS EN COACHES IN DE ZORG, ZORG- EN HULPVERLENERS, LEDEN VAN COMMISSIES ETHIEK.

ORGANISATIE: DELIBERA MOREEL BERAAD TRAINING, LOCHEM (LEONARD VAN WIJK); WWW.MOREELBERAADDELIBERA.NL IN SAMENWERKING MET ZIN-IN-

ZICHT, PRAKTIJK VOOR PERSOONLIJKE GROEI WAGENINGEN (JOS DE MUNNINK); WWW.ZIN-IN-ZICHT.NL

INFORMATIE EN OPGAVE: DELIBERA@KICKMAIL.NL

'CONTROLE OVER DE DOOD'

WANNEER: 16 JUNI

WAAR: DE BALIE (AMSTRDAM)

'CONTROLE OVER DE DOOD' IS DE LAATSTE AFLEVERING IN EEN DRIELUUK OVER DE ROL VAN ANGST EN RISICOMIJDING IN DE ZORG. GEORGANISEERD DOOR AGORA, ONDERSTEUNINGSPUNT PALLIATIEVE ZORG IN SAMENWERKING MET 'OPTIMALE ZORG-DAPPERE DOKTERS', ARTSENFEDERATIE KNMG, HUISARTSENKRING AMSTERDAM EN HET PAROOL. DANKZIJ DE MODERNE GENEESKUNDE - HET SLIKKEN VAN PILLEN EN TALLOZE MEDISCHE INGEGREPEN - KUNNEN WE HET MOMENT VAN

OVERLIJDEN STEEDS LANGER UITSTELLEN. MAAR TOT WANNEER IS (DOOR)BEHANDELEN NOG IN HET BELANG VAN DE PATIËNT?

DE PALLIATIEVE PARTICIPATIESAMENLEVING: GAAT DAT WERKEN?

WAT: SYMPOSIUM

WANNEER: 18 JUNI 2015

'DE PALLIATIEVE ZORG HEEFT EEN TRADITIE WAARIN INFORMELE ZORG EEN BELANGRIJKE ROL SPEELT. MEER INFORMELE ZORG IS OOK ÉÉN VAN DE ASPECTEN VAN DE PARTICIPATIESAMENLEVING, DIE ZICH VANAF BEGIN 2015 DUIDELIJK BEGINT AF TE TEKENEN. HOE VERHOUDT DIT STREVEN ZICH TOT DE PALLIATIEVE ZORG? WAT BETEKENT (NOG) MEER INFORMELE ZORG AAN HET LEVENSEINDE? WELKE KWALITEITEN WORDEN ER VAN PROFESSIONELE HULPVERLENERS GEVRAAGD IN DEZE 'PALLIATIEVE PARTICIPATIESAMENLEVING'?

SYMPOSIUM: 'HET IS MOOI GEWEEST' - OVER DE GOEDE DOOD EN HET GOEDE LEVEN

5E SYMPOSIUM RELIGIE EN ZORG, VRIJDAGMIDDAG 19 JUNI 2015.

'VOLTOOID LEVEN' ALS WERKWOORD OF MISCHIEF WEL ALS DEUGD: HOE KUNNEN MENSEN TOT AAN DE DOOD VOLTOOID, DAT WIL ZEGGEN ZINVOL EN 'AT PEACE' LEVEN? IS 'KLAAR MET LEVEN' MOGELIJK ZONDER DAT DIT DE DOOD TOT GEVOLG HEEFT?

EEN OVERZICHT VAN ALLE GEACCRREDITEERDE BIJ- EN NASCHOLING VOOR DE REGISTRATIE VAN GEESTELIJK VERZORGER VINDT U OP DE WEBSITE VAN HET SKGV

BEWEGING

3.0

Hoe kijkt Beweging 3.0 tegen (mentaal) welbevinden aan?

Mentaal welbevinden is in zorgland de term voor levensgeluk. In de psychologie is er een theorie waarin drie basisbehoeften menselijk levensgeluk bepalen: autonomie, competentie en verbondenheid.

Dan gaat het over:

- wie iemand is (identiteit);
- wat hij of zij belangrijk vindt (waarden);
- wat iemand kan (kwaliteiten, vaardigheden);
- voor wie iemand van betekenis wil zijn (relaties en verbinding).

Goed contact met de cliënten is onmisbaar om zorgverleners aan te laten sluiten bij deze behoeften. Bewust in gesprek gaan over levensgeluk hoort daarbij. Dit soort gesprekken wil Beweging 3.0 volledig integreren in de zorg en ondersteuning. De organisatie wil dat iedereen die aan het bed staat tijd en aandacht maakt voor goed contact en soms een wat diepgaander gesprek. Vanuit de informatie die deze gesprekken opleveren wordt de zorg en ondersteuning vorm gegeven.

In de afgelopen decennia is in de zorg steeds meer gestuurd op meetbare zorgprestaties. Aandacht voor levensgeluk stond daardoor niet op de voorgrond. Beweging 3.0 wil de

balans hierin veranderen.

Hoe versterkt Beweging 3.0 het welbevinden van cliënten?

LEREN
OM TE
BEGRIJPEN;
WERKEN
AAN ECHT
CONTACT

Beweging 3.0 werkt aan het welbevinden vanuit begrijpend luisteren en leren leefvragen herkennen. Deze begrippen

zijn bij Beweging 3.0 gecreëerd en daarmee eigen aan de organisatie. Ze worden praktisch gemaakt door handreikingen over houding en gedrag

BEWEGING 3.0 BIEDT WONEN, ZORG EN WELZIJN IN AMERSFOORT EN OMSTREKEN. NAAR AANLEIDING VAN HET GEWIJZIGDE OVERHEIDSBELEID HEEFT DE ORGANISATIE NIEUW MEERJARENBELEID OPGESTELD. MENSEN VERBINDEN IS DAARIN HET KERNTHEMA. DIT GAAT ONDER ANDERE OM HET VERSTERKEN VAN WELBEVINDEN VAN CLIËNTEN. WAT BETEKENT EEN AANGENAAM LEVEN VOOR IEMAND? HET REALISEREN VAN HET BELEID VERGT EEN FORSE OMSLAG. BEWEGING 3.0 PAKT DIT OP HAAR EIGEN WIJZE AAN.

aan medewerkers. Zo gaan zorgverleners meer aandacht besteden aan:

- Werkelijk contact maken;

- Wederkerigheid;
- Zoeken naar de waarden van de cliënt.

Beweging 3.0 wil dus bij alle medewerkers houding en gedrag ontwikkelen dat uitgaat van begrijpend luisteren. Dat vergt een cultuurverandering.

De visie van Beweging 3.0 is dat een cultuurverandering als deze vanuit kleinschalige initiatieven binnen de teams ontstaat. Daarmee wordt de verandering gedragen op de werkvloer en kan hij zich als een olievlek over de organisatie verspreiden. De initiatieven vinden plaats in de context van het scheiden van wonen en zorg, kleinschaligheid en zelfsturing.

[De tools: Cliëntenpanels, themagesprekken en levensgesprekken.](#)

Bij de start heeft Beweging 3.0 gewerkt aan het vergroten van inzicht en bewustwording. Hiervoor zijn cliëntenpanels als onderzoekmodel ingezet. Cliënten en mantelzorgers uit de thuiszorg en dagcentra gingen onder leiding van een externe gespreksleider met elkaar in gesprek. De vraag die centraal stond was: 'sluit de dienstverlening van Beweging 3.0 aan bij uw leven?'. De uitkomsten van de cliëntenpanels zijn gepresenteerd

IN DE ZORG IS STEEDS MEER GESTUURD OP MEETBARE ZORGPRESTATIES.

en hebben tot bewustwording geleid: het belang van het herkennen van leefvragen en begrijpend luisteren werd voor de toehoorders duidelijk. Cliëntenpanels worden nu in de vorm van actieonderzoek voortgezet in de organisatie. Zo verzekert Beweging 3.0 zich van een blijvende impuls op inzicht in leefvragen en bewustwording van het belang van begrijpend luisteren.

Ook is een pilot met themagesprekken opgezet. Themagesprekken zijn groeps-gesprekken waaraan ongeveer acht mensen deelnemen: vier cliënten en vier medewerkers. Het gesprek gaat over een alledaags thema, zoals bijvoorbeeld hobby's of lekker eten. Door de gesprekken kunnen cliënten en medewerkers elkaar beter leren kennen en hun professionele relatie anders insteken. Ze nemen gelijkwaardig deel aan een gesprek van mens tot mens. Waar worden mensen blij van, waar gaan ogen van twinkelen en hoe kan de relatie deze waarden versterken? De pilot is geslaagd en doorontwikkeld tot een methode die op meer plaatsen in de organisatie ingezet zal gaan worden.

Tenslotte heeft Beweging 3.0 een nieuwe pilot gestart: levensgesprekken. Reminiscentie, herinneringen van de

cliënt en de ervaringen die hij of zijn in het leven heeft opgedaan zijn onderwerp van gesprek. Door het spreken over het leven kunnen cliënten voor zichzelf bezig

AUTEURS: HANNA BERENDS
(WOONCONSULENT
BEWEGING 3.0). HANNA
HEEFT DE METHODE
THEMAGESPREKKEN MEDE-
ONTWIKKELD.
JANINE STEENBERGEN
(WWW.VERHALEN-VAN-
VERBINDING.NL). JANINE
BEGELEIDT BIJ DE OPZET
VAN LEVENSGESPREKKEN
BIJ BEWEGING 3.0

zijn aan integratie en verbinding. Op deze manier dragen levensgesprekken bij aan welbevinden. Medewerkers leren daarnaast de cliënten beter kennen en kunnen via begrijpend luisteren zicht krijgen op belangrijke waarden, overtuigingen en levenslessen van een

cliënt. Met deze informatie kan de zorg worden nog beter worden afgestemd op de cliënt. In twee woonzorgcentra worden pilots met gesprekken over het leven opgezet. Het creëren van een vertrouwde sfeer en goede begeleiding van de medewerkers in het leiden en voeren van deze gesprekken staan daarbij centraal.

Ervaringen tot nu toe

In de themagesprekken wordt de rol van cultuur heel zichtbaar. Vooral de niet vastgelegde afspraken blijken belangrijk te zijn voor de cliënt. Daarom moeten de zorgverleners de cliënt dus goed kennen. Het is fijn om tijd en aandacht te kunnen hebben voor elkaar, en relaties te verdiepen en nieuwe contacten te leggen. De verschillen maar ook overeenkomsten tussen generaties komen in de gesprekken sterk naar voren. De uitdaging is zorgverleners ervan te overtuigen dat het anders kan. Velen denken: 'dat doen we al'. Het lijkt lastiger mensen in de spiegel te laten kijken dan de spiegel voor te houden.

Luisteren om te begrijpen is meer dan luisteren om te reageren.

Beweging 3.0 werkt dus op meerdere manieren aan het versterken van het mentaal welbevinden van de cliënten. Kleine initiatieven worden opgezet, op de werkvloer doen medewerkers

nieuwe ervaringen op, slaan collega's en cliënten bruggen en zorgen medewerkers onderling voor kruisbestuiving. Er ontstaat enthousiasme en gedrevenheid om verder te werken vanuit leefvragen en op basis van begrijpend luisteren. De begrippen en bijbehorend gedrag verspreiden zich als een olievlek door de organisatie.

ER ONTSTAAT ENTHOUSIASME EN GEDREVENHEID OM VERDER TE WERKEN VANUIT LEEFVRAGEN.

Op 14 april jl. kwam de Werkveldraad GV in de Eerste lijn bijeen. Hier een kort overzicht van wat er speelt.

Focus

De Werkveldraad blijkt een heel scala aan mogelijke aandachtspunten te hebben. Om de aandacht niet te laten versnipperen, is besloten om voorlopig de nadruk te leggen op het onderzoeken van mogelijkheden voor financiering van geestelijke verzorging via de aanvullende verzekering. Daarom worden onderwerpen als de (Starterspakket Geestelijke Verzorging in de) WMO op dit moment niet verder door de Werkveldraad uitgewerkt. Wat we hierover nog wel willen berichten, wellicht ten overvloede: op de website van VGVZ is het Starterspakket Geestelijke Verzorging in de WMO te vinden. Dit geldt ook voor de handouts en presentaties bij de gelijknamige werkconferentie van 1 december jl.

Aansluiting RBCZ: gewenst?

Een optie die wij momenteel onderzoeken, is eventuele aansluiting bij het RBCZ (Register Beroepsbeoefenaars Complementaire Zorg, red.). Dit brengt namelijk financiering van geestelijke verzorging via de aanvullende verzekering in beeld. Het RBCZ stelt wel praktische en inhoudelijke eisen

aan het lidmaatschap. Een van de voorwaarden is, dat wij een minimum aantal leden 'meebrengen' die een praktijk in de Eerste lijn willen starten. Bovendien dient een lid van het RBCZ met een therapeu-

NIEUWS VAN DE WGV EERSTE LIJN

tische insteek te werken. Aan de registratie zijn ook kwaliteitseisen en kosten verbonden. We gaan stapsgewijs inventariseren of er voldoende mensen zijn die aansluiting op deze basis een optie vinden, en/of ervoor in aanmerking komen.

Enquête

We hebben als Werkveldraad inmiddels een enquête verstuurd. Dit om zicht te krijgen op vragen als: willen mensen zich aansluiten bij het werkveld Eerste lijn? Willen mensen eventueel als geestelijk verzorger werken onder de voorwaarden

van de RBCZ? We hebben 237 reacties mogen ontvangen. Deze waardevolle respons helpt ons richting geven aan onze verdere inspanningen. De resultaten worden op het moment verwerkt.

CONTACT: LIESBETH TER
ELST (SECRETARIS), INFO@
AANDACHTVOORIEDER.NL,
06- 1 0 20 68 55
ASTRID MARIA BOSHUISEN
(PR & COMMUNICATIE),
INFO@AMBCOMMUNICATIE.

Onze eerste indruk is in ieder geval, dat een vrij aanzienlijk aantal respondenten interesse heeft om in de Eerste lijn te werken, of dit al doet - hetzij naast andere werkzaamheden, hetzij fulltime.

Verschuivingen

Thea Kloek zal op eigen verzoek een andere, nog te bepalen portefeuille onder haar hoede nemen. We verwelkomen Liesbeth ter Elst als onze nieuwe secretaris. Joleen Kieneker moet in verband met andere (nieuwe) verantwoordelijkheden het voorzitterschap neerleggen. De ste-

vige start van de werkveldraad Eerste lijn was mede mogelijk dankzij haar expertise en betrokkenheid. We zijn daar dankbaar voor, en wensen haar veel succes met bestaande en nieuwe werkzaamheden. Hans Habets zal het voorzitterschap voorlopig overnemen, in elk geval tot 1 januari a.s.

Bijeenkomst

Het ligt in onze bedoeling op afzienbare termijn een bijeenkomst te organiseren. Zodra er ontwikkelingen te melden zijn, berichten we hierover in Tussentijds. Medio juni hopen we te gaan brainstormen over een thema en de verdere invulling. Suggesties voor een thema zien we voor die tijd graag tegemoet.

Sluit je aan!

Interesse om je aan te sluiten bij het werkveld Eerste lijn? Welkom! Je kunt je melden via bovenstaande contactgegevens. NB: lidmaatschap van meerdere werkvelden is altijd mogelijk. Laat je dus niet tegenhouden door het feit dat je eventueel al bij een ander werkveld hoort. [Astrid Maria Boshuisen \(Portefeuillehouder PR en Communicatie, Werkveldraad GV in de Eerste lijn, VGVZ. Waardengebonden communicatieadviseur en tekstschrijver, o.a. voor GV en DGV\).](#)

Op 12 februari 2015 is, na een voorbereidingsperiode van ongeveer twee jaar, de Stichting RING-GV, Raad voor toetsing en bevoegd verklaring van institutioneel niet-gezonden Geestelijk Verzorgers, opgericht. Deze stichting is in het leven geroepen om geestelijk verzorgers in de gelegenheid te stellen zich te laten toetsen op hun levensbeschouwelijke competentie. De stichting RING-GV geeft bij goed gevolg het certificaat van bevoegdheid af. De geldigheid betreft Nederland en is van onbepaalde duur tenzij het bestuur van de RING GV anders besluit. Zoals waarschijnlijk bekend: de VGVZ vereist voor het volwaardig lidmaatschap hetzij een zending door een van de erkende levensbeschouwelijke instituten of de bovengenoemde bevoegdheidsverklaring. Dat betekent dat we nu in een nieuwe, heuglijke fase terecht zijn gekomen: Geestelijk verzorgers met een opleiding die geaccrediteerd is door de SKGV, werkend zonder ambtelijke binding, omdat ze dat zelf zo willen of doordat er vanuit de zendende instanties problemen waren bij het verlenen van zending, kunnen nu ook in de beroepsvereniging volledig gelijkwaardig participeren naast de collega's met een ambtelijke zending. Dank zij het nieuwe beleid van de

VGVZ, waarbij door de ledenvergadering is besloten over te gaan tot openstelling van het lidmaatschap voor leden zonder

zending maar met een bevoegdheidsverklaring en door de grote inzet van een enthousiaste groep mensen in de voorbereidingsgroep voor de opzet van de RING-GV is deze mogelijkheid nu gerealiseerd. Op www.ring-gv vindt u alle informatie over de toetsing, de aanmelding en procedures, de criteria en de kosten. In dit eerste jaar zal nauwkeurig gevolgd worden hoe de toetsingen verlopen, wat mogelijke onduidelijkheden in de opgaves zijn, wat de toetsers bij hun beoordelingen opvalt etcetera. Het is werk in uitvoering, deze manier van toetsen is volstrekt nieuw en uniek, dus we moeten er ervaring mee opdoen en ook al

doende de processen verder verfijnen en stroomlijnen. In september is een bijeenkomst gepland met de opleidingen om ook met hen te evalueren hoe de aansluiting van de toetsingsprocedure is op het door hen aangeboden curriculum. VGV Albert Camus zal nu officieel worden opgeheven, de vereniging was al slapend nadat de meeste leden de overstap hadden gemaakt naar het aspirant-lidmaatschap van de VGVZ. Na de oprichting van de stichting RING-GV konden, zoals afgesproken, de gelden die over waren bij Camus worden overgemaakt op de rekening van de RING-GV. Het grootste deel daarvan zal worden gebruikt voor een kortingsregeling op de toetsingskosten voor oud-leden van Camus. De rest blijft in de kas van de RING-GV om continuïteit van de toetsingen mogelijk te maken. De RING-GV prijst zich gelukkig met voldoende aanmeldingen voor bestuursfuncties. Het bestuur bestaat uit: Piet Ronnes, secretaris, Famke Robben, penningmeester, Etje Verhagen, voorzitter. En als adviseurs Jonne Meij, Nieske Willems en Emilie van de Wijer. In het najaar zullen de portefeuilles opnieuw worden verdeeld, Piet Ronnes wordt dan in elk geval de nieuwe voorzitter en Etje Verhagen zal afscheid nemen van het werk van de RING-GV. De Raad van Toezicht bestaat uit prof. Dr. Anne Ruth Mackor, prof. Dr. Hetty Zock. Er wordt gezocht

naar een derde lid nadat prof. Dr. Carlo Leget zich heeft moeten terugtrekken wegens te drukke werkzaamheden. Er zijn al gesprekken gaande met mogelijke kandidaten. Juist nu de VGVZ bezig is met het belangrijke proces van de discussie over een nieuwe beroepsstandaard en statuten moeten ook niet-institutioneel gezonden geestelijk verzorgers in dit keuzeproses kunnen participeren om de waarde van onze benadering voor het vak te onderstrepen. Daarom is het van groot belang dat zoveel mogelijk aspirant leden die wachten op bevoegdheidsverklaring zich zo snel mogelijk aanmelden. Immers na het verkrijgen van de verklaring krijgen zij ook stemrecht in de ledenvergadering van de VGVZ. Vragen over de toetsing? Kijk vooral ook bij de FAQ-rubriek op ring-gv.nl of neem contact op via de site met Emilie van de Weijer die voor de logistieke en secretariële ondersteuning van de toetsingen is aangetrokken. Op 17 juni worden de eerste certificaten officieel uitgereikt. We hopen dat daarbij ook de pers aanwezig zal zijn om zo ruchtbaarheid te geven aan deze nieuwe vorm van bevoegdverklaring tot uitoefening van het vak geestelijke verzorging.

Etje Verhagen, voorzitter van de RING

Heerenveen, 07.25 uur. De trein vertrekt en onderweg word ik bij het zien wakker worden van akkers, vogels en files, langzamerhand zelf ook de dag ingetrokken. Op naar Amsterdam, alwaar ik eenmaal aangekomen altijd even moet 'omsferen', van het rustige Friesland naar het hectische stadsgebeuren. En dan de weg zoeken tussen al die mensen en geluiden naar de locatie waar de, voor mij eerste, vergadering van de SING plaats zal hebben. Ik denk er bijna te zijn en ben in de veronderstelling de goede richting uit te lopen, wanneer ik een bekend SING-gezicht vol vaart de andere kant uit zie fietsen. Ik twijfel even of ik op koers lig, maar ga toch af op dat wat de huisnummers aangeven. Gearriveerd. De 'verkeerde-kant-uit-fietser' komt even later ook aan. Uiteindelijk zitten we met z'n zessen rond een tafel, met koek, koffie, thee en een hoop verhalen en

ideeën. Ik ben blij dat ik de lange reis gemaakt heb, de locatie heb gevonden. Als ik denk aan de tijd die genomen is

alvorens er een geduide plaats kwam voor geestelijk verzorgers zonder zen-

ding dan stelt mijn reistijd niet veel voor. En nu, aan tafel met andere geestelijk verzorgers die hetzelfde gedacht moeten hebben. Allemaal vonden en vinden we het de moeite waard om samen te komen en te denken over hoe onze sector nu precies in te richten, vorm te geven en te profileren. We zijn per slot van rekening nog maar een 'jong clubje' en hebben elk op onze eigen manier veel gezien, maar ook nog veel te verkennen denk ik. Er is nog een nieuw gezicht aanwezig deze dag en na afloop lopen we samen terug naar het station. Zo waren we met zes mensen samen, zo waren we weer twee nieuwe gezichten, onderweg, en zo was ik weer alleen, terug in de trein. Maar de terugreis was anders dan de heenreis. Het samenkomen was inspirerend en ik was blij dat ik die ochtend deel heb uitgemaakt van een groep enthousiaste geestelijk verzorgers die zoekend zijn, maar zeker de 'jas van de SING' zullen dragen met

veel kleur en vertrouwen, nu ze als geestelijk verzorger zonder zending, gezien en gehoord worden binnen de beroepsvereniging. De sector voor institutioneel niet gezond is een feit en we hopen te mogen verrassen met onze ideeën en in de (hopelijk nabije) toekomst te organiseren bijeenkomsten en bijzondere activiteiten. Voor alle geestelijk verzorgers.

Nynke Kroodsma,
lid van de SING

PLUSNIEUWS * PLUSNIEUWS * PLUSNIEUWS * PLUSNIEUWS* PLUSNIEUWS * PLUSNIEUWS

LID VAN VGVZ+ EN GA JE NAAR EEN SYMPOSIUM, CURSUS OF CONFERENTIE DIE ALS BIJSCHOLING VOOR GEESTELIJK VERZORGERS WORDT BESCHOUWD, DAN KUN JE EEN DEEL VAN DE KOSTEN (DE HELFT TOT MAX. € 50,-) VERGOED KRIJGEN ALS JE EEN BONDIG VERSLAG VOOR TUSENTIJD MAAKT. VOORWAARDE IS DAT JE JE VÓÓRAF MELDT BIJ DE REDACTIE. INTERESSE? REDACTIE@ALBERTCAMUS.NL

YUNOST 406 B

Het volgende nummer gaat over beeldvorming. De vrijgevestigde geestelijk verzorger dient zich te specialiseren, te profileren. Zeg maar: zich te verkopen naar zorgvragers, beleidsmakers en WMO. Wat is het beeld dat zij hebben over de geestelijke verzorger in een gesecculariseerde en neoliberale samenleving? De mediaberichtgeving en beeldvorming hebben grote invloed op het proces van opinie- en besluitvorming. In hoeverre draagt de benaming geestelijk verzorger nog bij binnen de gemeenschap? Is het wenselijk om naast de functienaam van geestelijk verzorger ook een aanvullende (neven) benaming te hebben waar de geestelijk verzorger in gespecialiseerd is? Op deze manier wordt de kloof naar de hedendaagse zorgvrager overbrugd en begrip bij burger en gemeenten opgefrist. Kan de geestelijk verzorger door beeldvorming uit het zicht verdwijnen bij burger en overheid? Beeldvorming is bepalend en van grote invloed om het voortbestaan van de geestelijke verzorger te kunnen borgen. Hoe gaat de geestelijk verzorger met beeldvorming om, hoe kijkt de samenleving naar de geestelijk verzorger? Als uitdaging vraagt de redactie te reageren op de afbeelding van kunstexpres in dit nummer. We willen de reacties verzamelen en plaatsen in het volgend nummer om een beeld te vormen van deze afbeelding.

De redactie nodigt u uit om een bijdrage aan Tussentijds te leveren in de vorm van een artikel, gedicht, interview of misschien een suggestie voor één van de rubrieken. Voor vragen en het inleveren van kopij: johan.vlaar@zonnet.nl. Graag uw kopij voor 15 september inleveren